

Programare declarativă¹

Introducere în programarea funcțională folosind Haskell

Traian Florin Șerbănuță

Departamentul de Informatică, FMI, UNIBUC
traian.serbanuta@fmi.unibuc.ro

6 octombrie 2016

---

¹bazat pe cursul Informatics 1: Functional Programming de la University of Edinburgh

De ce programare funcțională? De ce Haskell?

- E bine să știm cât mai multe limbaje de programare
- Programarea funcțională e din ce în ce mai importantă în industrie
  - Haskell e folosit în proiecte de Facebook, Google, Microsoft, ...
  - mai multe la https://wiki.haskell.org/Haskell_in_industry
- Programare funcțională în limbajul vostru preferat de programare:
  - Java 8, C++x11, C#, Python, PHP, JavaScript
  - Funcții anonime (λ -abstracții)
  - Funcții de procesare a fluxurilor de date: filter, map, reduce

De ce Haskell? (din cartea Real World Haskell)

[It] is a deep language and [...] learning it is a hugely rewarding experience.

Nou Radical diferit de limbajele cu care suntem obișnuiți

Puternic Cod concis, rapid și sigur

Plăcut Tehnici elegante pentru rezolvarea de probleme concrete

Nou

Programarea funcțională

O cale profund diferită de a concepe ideea de software

- În loc să modificăm datele existente, calculăm valori noi din valorile existente, folosind funcții
- Funcțiile sunt **pure**: aceleași rezultate pentru aceleași intrări
- Distincție clară între părțile pure și cele care comunică cu mediul extern
- Haskell e leneș: orice calcul e amânat cât de mult posibil
  - Schimbă modul de concepere al programelor
  - Permite lucrul cu colecții potențial infinite de date precum [1..]

Puternic

- Puritatea asigură consistență
  - O bucată de cod nu poate corupe datele altei bucăți de cod.
  - Mai ușor de testat decât codul care interacționează cu mediul
- Evaluarea leneșă poate fi exploatată pentru a reduce timpul de calcul fără a denatura codul
$$\text{firstK } k \text{ } xs = \text{take } k \text{ (sort } xs)$$
- Minimalism: mai puțin cod, în mai puțin timp, și cu mai puține defecte
  - ...rezolvând totuși problema :-)

Elegant

- Idei abstracte din matematică devin instrumente puternice practice
  - recursivitate, compunerea de funcții, functori, monade
  - folosirea lor permite scrierea de cod compact și modular
- Rigurozitate: ne forțează să gândim mai mult înainte, dar ne ajută să scriem cod mai corect și mai curat
- Curbă de învățare în trepte
  - Putem scrie programe mici destul de repede
  - Expertiza în Haskell necesită multă **gândire** și **practică**
  - Descoperirea unei lumi noi poate fi un drum distractiv și provocator
<http://wiki.haskell.org/Humor>

Plan (orientativ) cursuri

- 1 Introducere
- 2 Funcții, liste, recursie
- 3 Operatori, funcții, recursie
- 4 Funcții de ordin înalt; Map, Filter, Fold
- 5 Tipuri de date algebrice
- 6 Tipuri de date algebrice - evaluarea expresiilor
- 7 Module și clase de tipuri
- 8 Intrare/ieșire
- 9 Functori, Functori Aplicativi, Monoizi
- 10 Monade I
- 11 Monade II
- 12 Zippers

Resurse

- Pagina Moodle a cursului:
<http://moodle.fmi.unibuc.ro/course/view.php?id=449>
  - Prezentările cursurilor, forumuri, resurse electronice
  - Știri legate de curs vor fi postate pe Moodle
  - Notele la teste vor fi postate tot pe Moodle
  - Parola pentru accesarea paginii Moodle: progdecl
- <http://bit.do/progdecl>
  - Cele mai noi variante ale cursurilor si laboratoarelor.
- Cartea online „Learn You a Haskell for Great Good”
<http://learnyouahaskell.com/>
- Pagina Haskell <http://haskell.org>
  - Hoogle <https://www.haskell.org/hoogle>
  - Haskell Wiki <http://wiki.haskell.org>

Evaluare

Notare

- 3 teste (test1, test2, test3) și activitate laborator (lab)
- Nota finală: $40\% \text{ test1} + 40\% \text{ test2} + 20\% \text{ test3} + 10\% \text{ lab}$
- Notele vor fi postate (doar) pe pagina Moodle a cursului.

Promovabilitate

- Nota finală **cel puțin 5**
- Prezența la laborator e obligatorie
  - minim 50% din nr. total de prezențe

Test 1

- Pondere în calcularea notei finale: 40%
- La laborator în a 6-a săptămână
- Durată: 1 oră
- Acoperă materia din cursurile 1–4
- Cu acces la materiale descărcate pe calculator
- Fără acces la rețea/internet

Test 2

- Pondere în acordarea notei finale: 40%
- La curs, înainte de vacanță (16 decembrie)
- Durată: 1 oră
- Materia din cursurile 5–7
- Cu acces la materiale tipărite
- Fără acces la rețea/internet

Test 3

- Pondere în acordarea notei finale: 20%
- În sesiune
- Materia din cursurile 8–12
- Durată: 2 ore
- Cu acces la materiale tipărite
- Fără acces la rețea/internet

Activitate laborator

- Se va puncta activitatea în plus față de cerințele obșnuite
  - Probleme suplimentare
  - La alegerea profesorului din tematica laboratorului respectiv
  - Rezolvate în timpul laboratorului
- Maxim un punct pe laborator, la latitudinea profesorului
- Maxim 10 puncte în total
- Se adaugă la nota finală cu o pondere de 10%

Observații despre teste și notare

- Nu este necesar să dați toate testele pentru promovare
  - $test1 = 7,50 \wedge test2 = 5 \implies final = 5$
  - Dar este necesară nota agregată cel puțin 5
- Pentru a lua nota finală 10 sunt necesare toate cele 3 teste
  - $test1 = 10 \wedge test2 = 10 \wedge lab = 10 \implies final = 9$
  - $test1 = 10 \wedge test2 = 10 \wedge lab = 10 \wedge test3 = 2,50$
 $\implies final = 9,50 \approx 10$
  - $test1 = 9 \wedge test2 = 9 \wedge lab = 5 \wedge test3 = 9$
 $\implies final = 9,50 \approx 10$
- Cursurile se bazează unele pe altele
  - $\forall j < i$. Testul i presupune construcții și concepte acoperite de Testul j

Programare declarativă vs. imperativă

Ce vs. cum

Programare imperativă (Cum)

Explic mașinii, pas cu pas, algoritmic, **cum** să facă ceva și ca rezultat, se întâmplă **ce** voiam să se întâmple.

Programare declarativă vs. imperativă

Ce vs. cum

Programare imperativă (Cum)

Explic mașinii, pas cu pas, algoritmic, **cum** să facă ceva și ca rezultat, se întâmplă **ce** voiam să se întâmple.

Programare declarativă (Ce)

Îi spun mașinii **ce** vreau să se întâmple și o las pe ea să se prindă **cum** să realizeze acest lucru. :-)

Operații iterative pe colecții

<http://latentflip.com/imperative-vs-declarative/>

Imperativ (JS)

```
var numbers = [1,2,3,4,5]
var doubled = []
for(var i = 0; i < numbers.length; i++) {
    doubled.push(numbers[i] * 2)
}
```


Operații iterative pe colecții

<http://latentflip.com/imperative-vs-declarative/>

Imperativ (JS)

```
var numbers = [1,2,3,4,5]
var doubled = []
for(var i = 0; i < numbers.length; i++) {
    doubled.push(numbers[i] * 2)
}
```

Declarativ (Haskell)

```
numbers = [1,2,3,4,5]
doubled = map (\n -> n * 2) numbers
```

Agregarea datelor dintr-o colecție (JS)

<http://latentflip.com/imperative-vs-declarative/>

Imperativ (JS)

```
var numbers = [1,2,3,4,5]
```

```
var total = 0
```

```
for(var i = 0; i < numbers.length; i++) {  
    total += numbers[i]  
}
```

Agregarea datelor dintr-o colecție (JS)

<http://latentflip.com/imperative-vs-declarative/>

Imperativ (JS)

```
var numbers = [1,2,3,4,5]
var total = 0

for(var i = 0; i < numbers.length; i++) {
  total += numbers[i]
}
```

Declarativ (Haskell)

```
numbers = [1,2,3,4,5]
total = foldl (+) 0 numbers
```

Extragerea informației din tabele asociate

<http://latentflip.com/imperative-vs-declarative/>

Imperativ (JS)

```
var dogsWithOwners = []  
for(var di=0; di < dogs.length; di++) {  
  dog = dogs[di]  
  for(var oi=0; oi < owners.length; oi++) {  
    owner = owners[oi]  
    if (owner && dog.owner_id == owner.id) {  
      dogsWithOwners.push({ dog: dog, owner: owner })  
    }  
  }  
}
```

Extragerea informației din tabele asociate

<http://latentflip.com/imperative-vs-declarative/>

Imperativ (JS)

```
var dogsWithOwners = []  
for(var di=0; di < dogs.length; di++) {  
  dog = dogs[di]  
  for(var oi=0; oi < owners.length; oi++) {  
    owner = owners[oi]  
    if (owner && dog.owner_id == owner.id) {  
      dogsWithOwners.push({ dog: dog, owner: owner })  
    }  
  }  
}
```

Declarativ (SQL)

```
SELECT * FROM dogs INNER JOIN owners  
WHERE dogs.owner_id = owners.id
```

Programare imperativă vs. declarativă

Diferențe

- Modelul de computație: **algorithm** vs. **relație**
- Ce exprimă un program: **cum** vs. **ce**
- Variabile/parametrii: atribuire **distructivă** vs. **non-distructivă**
- Structuri de date: **alterabile** vs. **explicite**
- Ordinea de execuție: **efecte laterale** vs. **neimportantă**
- Expresii ca valori: **nu** vs. **da**
- Controlul execuției: responsabilitatea **programatorului** vs **a mașinii**

Expresii și funcții

Signatura unei funcții

```
fact :: Integer -> Integer
```

Definiții folosind if

```
fact n = if n == 0 then 1
         else n * fact(n-1)
```

Definiții folosind ecuații

```
fact 0 = 1
fact n = n * fact(n-1)
```

Definiții folosind cazuri

```
fact n
| n == 0 = 1
| otherwise = n * fact(n-1)
```

Definiții de liste

- Intervale și progresii

```
interval = ['c'..'e']           -- ['c', 'd', 'e']
progresie = [20,17..1]         -- [20,17,14,11,8,5,2]
progresie' = [2.0,2.5..4.0]    -- [2.0,2.5,3.0,3.5,4.0]
progresieInfinita = [3,7..]    -- [3,7,11,15,19,...]
```

- Definiții prin selecție

```
pare :: [Integer] -> [Integer]
pare xs = [x | x<-xs, even x]

pozitiiPare :: [Integer] -> [Integer]
pozitiiPare xs = [i | (i,x) <- [1..] 'zip' xs, even x]
```


Tipuri. Clase de tipuri. Variabile de tip

```
Prelude> :t 'a'  
'a' :: Char  
Prelude> :t "ana"  
"ana" :: [Char]  
Prelude> :t 1  
1 :: Num a => a  
Prelude> :t [1,2,3]  
[1,2,3] :: Num t => [t]  
Prelude> :t 3.5  
3.5 :: Fractional a => a  
Prelude> :t (+)  
(+) :: Num a => a -> a -> a  
Prelude> :t (+3)  
(+3) :: Num a => a -> a  
Prelude> :t (3+)  
(3+) :: Num a => a -> a
```

Expresii ca valori

Funcțiile — „cetățeni de rangul I”

- Funcțiile sunt valori care pot fi luate ca argument sau întoarse ca rezultat

```
flip :: (a -> b -> c) -> (b -> a -> c)
```

```
flip f = \ x y -> f y x
```

-- sau alternativ folosind matching

```
flip f x y = f y x
```

-- sau flip ca valoare de tip functie

```
flip = \ f x y -> f y x
```

-- Currying

```
flip = \f -> \x -> \y -> f y x
```

- Aplicare parțială a funcțiilor

```
injunatateste :: Integral a => a -> a
```

```
injunatateste = ('div' 2)
```

Funcții de ordin înalt

map, filter, foldl, foldr

```
Prelude> map (*3) [1,3,4]
```

```
[3,9,12]
```

```
Prelude> filter (>=2) [1,3,4]
```

```
[3,4]
```

```
Prelude> foldr (*) 1 [1,3,4]
```

```
12
```

```
Prelude> foldl (flip (:)) [] [1,3,4]
```

```
[4,3,1]
```

Compunere si aplicare

```
Prelude> map (*3) ( filter (<=3) [1,3,4])
```

```
[3,9]
```

```
Prelude> map (*3) . filter (<=3) $ [1,3,4]
```

```
[3,9]
```

Lenevire

- Argumentele sunt evaluate doar cand e necesar si doar cat e necesar

```
Prelude> head []
```

```
*** Exception: Prelude.head: empty list
```

```
Prelude> let x = head []
```

```
Prelude> let f a = 5
```

```
Prelude> f x
```

```
5
```

```
Prelude> head [1,head [],3]
```

```
1
```

```
Prelude> head [head [],3]
```

```
*** Exception: Prelude.head: empty list
```

- Liste infinite (fluxuri de date)

```
ones = [1,1..]
```

```
zeros = [0,0..]
```

```
both = zip ones zeros
```

```
short = take 5 both    -- [(1,0),(1,0),(1,0),(1,0),(1,0)]
```

Interacțiune cu mediul extern

- Monade
- Acțiuni
- Secvențiere